

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjeri, 5

LA VIDA AL CAMP

**Menjar, beure y no fer res,
y esperar si, vé i promés.**

CRÓNICA

Si volen saber per què ha fracassat el projecte de teatro catòlich, pensin que hasta las gallinas en lo de pondre ous van à tungadas, y las gallinas catòlicas s' estragarian si havian de tenir ous tot l' any.

Y creguin qu' es molt de doidre que aquí, ahont sempre 's troban diners per edificar convents é iglesias... y una que altra plassa de toros distingida ab la benedicció sacerdotal, quan s' ha tractat de formalisar la construcció de un teatro catòlich, els que havian de adelantarlos, hajan respost ab la frase característica de Pio IX: «*Non possumus*».

Perque es alló que diuhen las criaturas:

—M' estimas?

—Fins al cel.

—Y á la bossa?

—A la bossa no hi toquém.

Y no 's creguin: l' idea portava trassas de realisarse: ja fins hi havia ofertor de terreno, *per supuesto*, á titul de precari, que mentres feya una obra meritoria, veyá aumentar el valor del solar que oferia.

Lo que ha faltat ha sigut entussiasme, calor, fé. Lo que ha sobrat ha sigut càlcul y egoïsme.

Y es una viva llástima... y fins crech que una equivocació.

Un teatro catòlich com el que 's projectava, per donarhi excludivament funcions piadosas, ab obras adequadas sotmesas previament á la censura eclesiástica y ab la supressió absoluta del element femení, no duptin pas que hauria fet farrolla.

Ja ho sé que 'ls catòlics no l' haurian freqüentat, perque ¿qui 'ls treu á n' ells dels espectacles reconfortants en que las tipples y las bailarinas hi lluheixen las sévas formas? ¿Qui 'ls treu á n' ells de las saragateras elucubracions del género xich?

Peró en cambi 'ls impios—que tant abundan per desgracia—hi haurian anat á riure, especialment si las cosas s' haguessen fet en tota regla, vestint de damas als actors barbamechs, y confiant la part de tipples als cantors de veu de marica que tant reals solen donar á las funcions de iglesia.

Ab una mica de tacto y coneixement de las debilitats humanas, las empresas que haguesen pres al seu càrrech l' explotació del Teatro catòlich, s' hi haurian fet ricas.

**

Per altra part, es molt sensible que Barcelona perdi un element tan important, del qual no dupto que per la séva mateixa raresa se n' hauria ocupat el mon enter.

Aixis com Bayreuth se distingeix per son Teatro wagneriá, s' hauria distingit Barcelona pel seu Teatro catòlich.

¡Quin crit no hauria tingut!

En certas épocas del any s' haurian organissat verdaderas pelegrinacions per assistirhi. Dels més remots confins del globo haurian vingut *amateurs* á recrearse ab las escullidas funcions de un género únich, dat qu' es molt presumible qu' en cap més ciutat de la terra haguessen sentit la tentació de imitarnos... tant menos quant de una idea tan estupenda valia la pena de que se 'n hagués pres privilegi exclusiu y universal de invenció.

¿No es veritat qu' es lamentable que una idea

tan hermosa, haja mort miserablement dintre del ou?

Atret pel bombo que alguns amichs havian fet en honor del últim quadro d' en Joan Llimona, quan no havia eixit encare del taller del artista, vaig anar á contemplarlo al Saló Parés, ahont quedá exposat públicament, desde 'l diumenje al dimecres de la present senmana.

Un espectador de bona fé, exclamava:

—¿Y aixó es alló que deyan?... ¡Bah, bah, bah!...

Cada un de aquests ¡bah! era la sintesis creixent de una gran, inmensa desilusió.

Representa 'l quadro, la traslació, en brassos de un àngel, desde la terra al cel, del cos de una criatura de familia rica. Abaix la ciutat dormida, ab casas com las del Ensanche y torres com las de Sant Gervasi; al mitj una nuvolada espessa, guatosa, de color de paper de fer paquets y ab una clariana y una rodona blanca que més sembla una hostia que la lluna, y á dalt de tot la gloria. L' àngel que transporta la criatura té casi 'ls peus arrán de terra y 'l cap sumergit en la gloria, de manera que ocupa la major extensió del quadro.

La idea, qu' es sens dupte lo essencial del quadro, no 's distingeix pas per la séva novetat. En alguns magatzems d' estampas no 'm sembla que 'm fos gayre difícil trobarne una que representa la mateixa ó semblant composició, entre las que solen repartirse en els funerals de criaturas de casas bonas, y en el dors de las quals s' hi consigna l' esquila del difunt, algunas máximas del Evangeli, y la concessió de un sens fi de días de indulgencia.

De manera que alguns del artistas anònims de Paris dedicats á la confecció de aquesta mena d' estampetas que s' expenen á grossas, s' ha adelantat al venerable patriarca y factotum del Circul de Sant Lluch.

Aixó serà, si vostés volen, deplorable; pero molt més ho es encare la forma del quadro, perque l' entonació total es antipática, y lo qu' en ell hauria de ser vaporós, com els núvols, apareix macis y consistent, y lo que hauria de ser lluminós com la gloria, 's presenta apagat, sense el més minim resplandor.

L' àngel sembla un autómata que se sosté sense volar y no mira lo que fá. Per no mirar res, ni mira á la Verge que s' adelanta á rebre á la criatura que l' àngel li porta.

Per supuesto que la tal Verge es un verdader ninot, y tot l' aixam de angelets blaus y grochs que omplan la gloria, semblan talment una rastallera de figuras de la fira de Santa Llucia.

**

De aixó crech que 'n diuhen art simbólich; pero jo, parlant ab tota franquesa, 'n diré art tonto, més que tonto, impotent, qu' es mil vegadas pitjor.

S' haurá de convence el Sr. Llimona, que no basta ser fundador del Circul de San Lluch, pera pintar bé, ab altesa de miras y sentint l' espiritualitat en la séva expresió més elevada.

Ja ho sé que Sant Lluch es molt bon home y que devegadas acostuma favorir als seus devots ab encàrrechs de familias ricas, de aquellas que pagan bé, no venintlos'hi de cent duros més ó menos. Pero aixó es l' únich, en tot cas, que ha de agrahir el President del Circul al seu bondados patró... y aixó, en veritat, es lo de menos,

ELS MESOS ILUSTRATS

Juliol

ENTRE 'L SENYORET

Y LA MINYONA

—Ah, no, d' aixó no 'n menjó.
 —Ay, ay, ¿per qué no 'n vol?
 —Perque no; y vés, no 'm toquis
 que vuy estar tot sol.
 —Y aixó? ¿que no li agrada?
 —Sí; pro estém al Juliol
 y sabs que diu el ditxo...
ni dona ni cargol.

estant com está 'l comers y 'l negoci, cinch cotzes devall del art.

En aquell cel migrat, trist y carrincló que ha pintat en Llimona, no hi pot creure ningú, ni 'l mateix artista. ¡Y qué malament s' hi trobaria si avuy per demá que 's morís, el condemnessin á estars'hi per tota una eternitat!

En cambi, en els cels que pintava Murillo, en aquella maravillosa difusió de llum y transparencias, que forman l' aureola de las sévas imatjes ¿qui no hi creu? ¿qui no ho admira? A tal altura no s' hi enfila ningú, si no l' artista creyent que porta dintre del cap la flama del geni. Aixís se pintá la immortal Concepció.

En cambi, 'ls que fan de la moixigateria una industria, quan pretenen escalar el cel, cauhen y rastrejan.

P. DEL O.

JULIOL

¡Qué dolscament rellisca
 damunt l' inmensa plana
 la barca nostra ab sas infladas velas!
 ¡Las aguas, cóm ressonan!
 Y en l' horitsó puríssim
 qué misteriosament la nit comensa!...

Amor, amor, separa
 tos brassos, y que vegi

al tendre infant qu' amorosits sustentan.
 No temis: sols desitjo
 posá un bés en sas galtas;
 ¡l' estimo tant, amor!... ¿Veus? no 's desperta.

Aixís, abriga'l ara.
 L' aire del mar fresquívól
 que á nosaltres ens plau, pot darli pena.
 Aixís... dorm, fill de l' ánima;
 dorm, mentres las onadas
 el teu bressol enjogassadas bressan.

Ja vetllan el teu somni
 els que t' han dat la vida,
 els que 't volen avuy y 't voldrán sempre;
 dorm, mentres els teus pares
 ab sos amors somnian
 y allá al cel se desvetllan las estrellas...

¡Qué suaument respira!
 Contémpla'l: sembla un ángel
 ab aquesta claror daurada y feble...
 Besemlo altra vegada
 y retorném al poble...
 ¡Oh nits de Juliol, que 'n sou de bellas!

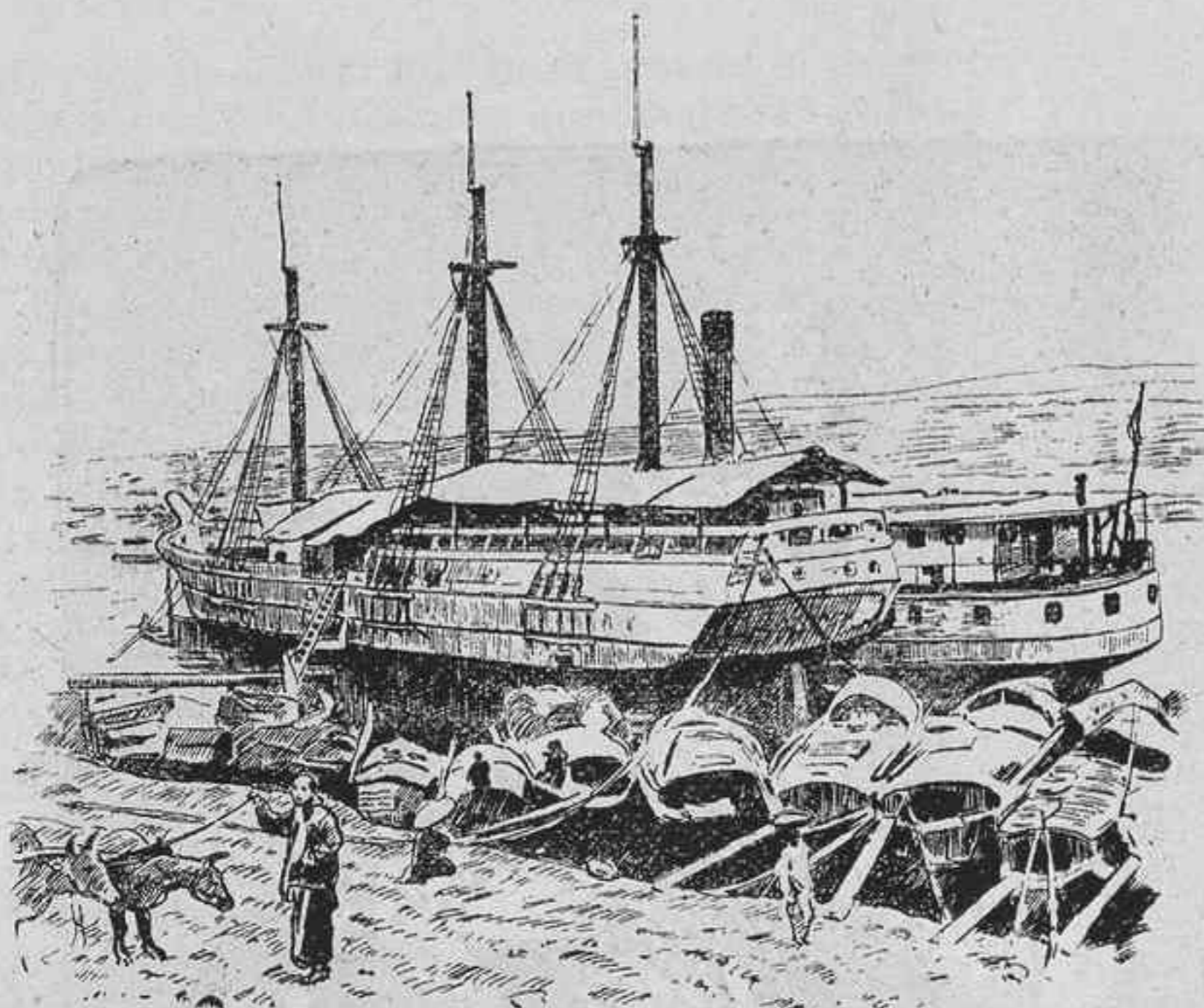
ANGEL MONTANYA.

¡FIHÉUVOS DELS PAGESOS!

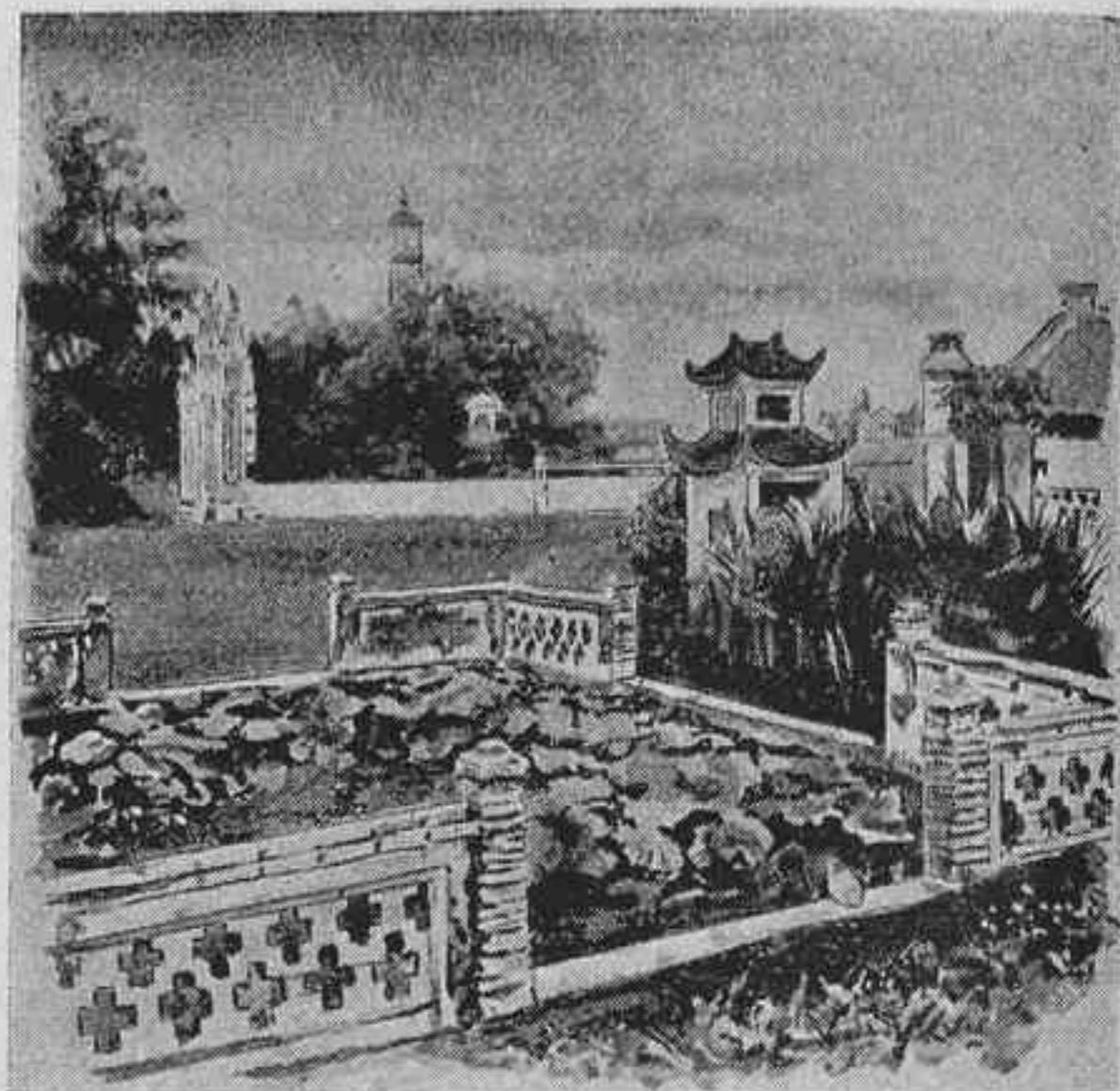
EPISSODI D' ESTIU

Tota la vida me 'n recordaré.
 Al arribar á Castelfresch, ahont haviam resolt

DEL EXTREM ORIENT

Un port al sur de la Xina.

Alredors d' una pagoda.

Alt funcionari, en trajo de gala.

Una execució capital.

Conducció d' un condemnat a mort.

passar l' estiu, atrets per la fama que de sanítos y orejat té aquell poble, vam trobar totas las casas ocupadas. Ens haviam retrassat una mica, y alló que 's diu, qui primer arriba al molí, primer molt.

Vam recorre las masias, vam escudrinyar hasta l' última barraca, vam remoure cel y terra: tot inútil.

—¡Han vingut tan tart—ens deya tothom—y aquest poble té tan bona anomenada!...

—¿Es dir que 'ns en haurém d' entornar?—exclamava jo, horroritzat davant de l' idea de haver de desfer el camí que ab tanta alegria haviam emprés.

Una bona dona va donarme un consell.

—Podria fer una cosa—va dirme:—potser si s' arribava á cal Xan encare trobarian puesto. Es allá al cap del poble, passada l' era gran. Ja veurá que al davant hi ha una cinia.

Cap á cal Xan falta gent. Per cert que las senyas eran tan exactas, que vam tardar un' hora

à arribarhi y al entrarhi nosaltres, la dona que 'ns hi havia encaminat ne sortia.

—Ja 'ls he avisat—va dirnos ab ademán excessivament oficiós.

—¿Y qué diu el Xan?

—No ho sé: vostés s' arreglarán ab ell.

El tal Xan, qu' era un pagés incapás, en apariencia, de trencar cap plat ni cap olla... de ferro, va rébrens ab grans demostracions d' afecte, á pesar de que may ens havia vist; pero desseguit va clavarnos la pindola, dihentnos que tot era ple.

—Creguin, me caso ab ronda, que ho sento molt, pero l' única pessa que tenia vuyda l' he llogada aquest matí.

—¿Y no 'us queda res més, un reconot qualsevol, encare que fossin las golfas?

—Res, res, ni un pam d' enrajolat, me caso ab ronda.

Jo, la veritat, no 'm casava ab ronda, porque ben lluny estava de pensar en casaments; pero 'm donava á tots els dimonis y malehia la meva mala estrella ab els ulls, ab els peus, ab la boca ab tots els medis d' expressió que posseheix la humana criatura.

Anava ja á passar altra vegada 'l portal, sense sapiguer per xó ahont me dirigiria, quan el Xan, acostántsem una mica y baixant misteriosament la veu, va dirme:

—Encare que jo no soch *incapás* de faltar á la paraula, si tan empenyo té en quedarse á Castellfresch, potser hi hauria manera d' engiponarho.

—¿Cóm? ¡Diguéu!—vaig fer jo, náufrech del estiuheig, agafantme á la taula de salvació que 'l Xan m' allargava.

—Tal vegada, si á aquest matrimoni que m' ha llogat el quarto l' untavam una mica, s' avindria á deixarli 'l lloch.

—¿Que voléu dir que son gent de poch més ó menos?

—¿Qué sé jo, me caso ab ronda, pero 'ls diners fan tan goig á tothom!...

—Ho deixo á la vostra má: arregleuho com pogueu.

El Xan va entrar á las habitacions objecte de la negociació, y al poch rato 'n sortia acompanyat d' una parella, ell vestit ab un traje indefinible, ella ab un barret de palla y carregats els dos ab un farsellet.

—Que ho passin bé—va dirme 'l marit:—per donarlos aquest gust á vostés, ens ficarem á qualsevol altre puesto.

Y se 'n van anar.

—¿Cóm ho heu fet?—vaig preguntar desseguida al Xan, que 'm mirava ab ayre victoriós.

—Els he donat... deu duros.

—¡Tira peixet!... Potser us heu allargat massa.

—Es que no se 'n volian anar de cap modo...

—En fi, la qüestió es que tenim allotjament.

Vam fer tractes, que atesas las circunstancias van ser altament onerosos per mí, y vam quedar instalats.

Relatar las peripecias de la nostra estada á Castellfresch, ni tendria interés ni respondria ara al meu propòsit. Mica més mica menos, tots els estiuheigs se semblan.

Al cap de vuyt dias de ser al poble, vels' aquí que un matí 'm topo ab una pageseta que al véurem va posarse á riure, encare que procurant disimularho.

No vaig ferne cabal. Potser era aprensió meva; potser reya de véurem ab las alas del barret

giradas á tall de teulada. ¡Riu d' unas cosas tan trivials devegadas la gent de fora!...

Pero 'l cas va ser que alguns dias mes tart vaig tonarla á veure, y va semblarme que també somreya.

—Y lo més bonich—pensava jo—es que aquesta cara jo la conech... y no sé de qué...

Tres ó quatre vegadas va repetirse la funció, y sempre acabava jo dihentme lo mateix:

—Vaja, jo la conech... pero ¿de qué la conech?

Estava decidit á interrogarla á la primera ocasió que la tornés á trobar, pero llavoras l' ocasió no va venir may, y passant dias y dias, doná la casualitat que no vaig tornar á véurela fins la tarde en que, acabat ja l' estiuheig, ens estavam á l' estació, esperant el tren que havia de portarnos á Barcelona.

—Escolti, noya—vaig dir, cridant á la pageseta y abordantla directament:—¿vol fer el favor de dirme de qué la conech á vosté?

La xicota va deixar anar un riatllada estrepitosa, y va dirme ab molta frescura:

—Jo feya de criada á prop de cal Xan el dia que vostés van anarhi.

—¿De criada?

—Sí, senyor: y á mi y á un mosso d' allá al darrera, 'l Xan ens va donar dos rals porque 'ns disfressessim de senyors y fessim veure qu' eram un matrimoni que ocupava 'l quarto que vosté volia llogarli..

Y va tornarse á posar á riure com una boja.

¡Fihéuvos dels pagessos, eh... me caso ab ronda!

A. MARCH.

Á UNA FLORETA DEL JARDÍ DE M' AYMÍA

¡Oh, flor, hermosa floreta
del jardinet de m' aymía!
¡Tu sí que 'n vius de ditxosa!
¡tu sí que 'n vius de felissa!
¿Y cóm no, si 't cuyda un ángel?
¿Cóm no, si 't cuyda la niná
més aixerida y hermosa
que aquí á la terra s' es vista?
Cada matí, al eixí 'l Sol,
vers á tu, veig, s' encamina;
y agafante suament
ab sas mans blancas y finas,
veig com t' acosta á sos llavis
y t' omplena de caricias...
Jo ho contemplo embabiecat
á través de las cortinas
que hi han en ma finestreta
¡morintme de gelosía!
De gelosía, sí, flor,
puig que l' estimo sens' mida.
¡Oh! no pots pensarte tu
l' inmens goig que jo tindria
si pogués recullí 'ls besos,
com tu que de sa boca ixen.
Voldria tornarme flor
pro del jardí d' hont tu 't crías,
sols per rebre l' alenada
de ta boqueta divina.

J. MAS Y ABRIL.

TELA «TIM»

—«Es una tela—diu l' inventor—que supleix ab ventatja á la tela de débó, y...»

Basta. La tela *Tim* no es aixó. La tela *Tim* es, en realitat, el paper ahont deu imprimirse el retrato del nostre sigle; d' aquest sigle de la

fanfarria y del metall daurat, de la plata Ruolz y del café de castanyas.

Ben clar vé á dirho 'l mateix autor al redactar l' anunci:

«Las personas poco acomodadas que necesitan alternar con aristócratas, encontrarán en la tela *Tim* el medio de parecer mucho con poco dinero...»

Es dir: «Gastéu tela *Tim*, y podréu enganyar al mon, donantli garsas per perdius y semblant senyors encare que us moriu de gana.»

¿Pot ferse més netament la glorificació del *quiero y no puedo*?

El *doublé* s' ha convertit en rey del mon. «No portis mitjons, pero presentat ab las botas ben enllustradas.»

Una societat ahont la tela *Tim* triunfa, está jutjada irremediament.

Y que la tela *Tim* es la bandera del sigle, ho diu á crits tot lo que 'ns rodeja.

Els catalans que pera semblar més *senyors* parlan castellá ó fan parlarlo á la séva familia, van vestits de tela *Tim*.

Els que 's treuhen el pa de la boca pera comprar-se dugas plomas més pel barret, tela *Tim*.

Els que troban que 'l treballar es cursi y no troban que ho sigui l' endeutarse á tot arreu, tela *Tim*.

Els que diuhen lo que no senten, predican lo que no creuhen y adoran lo que aborreixen, tela *Tim*.

Hi ha polítichs de tela *Tim*, com de tela *Tim* hi ha literats, com hi ha industrials, y artistas, y homes de bé y senyoras honradas.

Jo no veig altra cosa en lloch. ¡Y l' ignocent industrial que ara la llensa al mercat, se fa l' ilusió de que ell es l' inventor de la tela!...

No: l' inventor es tothom y ningú. La tela *Tim* es un producte espontani dels temps, com el glas es propi del hivern y del estiu la calor.

La tela *Tim* s' aplica al cos, al ánima, á la conciencia, á la probitat, al patriotisme.

Si la tela *Tim* no existís, ¿de qué anirían vestidas moltes personas?

Ella representa la farsa, la hipocresia, la mentida, la constant y ridícula *pose* de la gent moderna.

¡Y 'n diuhen d' aquest sigle el del vapor y de la electricitat!

No, senyors: aquest es el «sigle de la tela *Tim*».

MATÍAS BONAFÉ.

FOMENTO ULTRAMARINO

¡Aquests xicots ens farán abaixar la cara!
Ab la dèria de que se 'ls conegui que *se arrozan* cuan la aristocràcia, s' organisan en societat cursi, fan versos *A mi amada la cocinera del 16*, cantan el *Non tornó* y el *Vorrei morire* en las vetlladas, y s' ho empescan y empastifan tot en castellá.

Are m' acaban d' enviar una invitació elegantment impresa en paper color de rosa pujat, vulgo vermell, que co mensa aixís:

Al temple del art taurí,
miréu, la gent á desdÍ.

«La junta tomando (*¡alsa!*) en consideracion á las manifestaciones formuladas por los señores dependientes del ramo, y en vista del desarrollo (*¡eh?*) de esa Sociedad á (*¡ah!*) acordado trasladar el domicilio social en la calle (*no bull dirho*) por ser uso (*aquesta es d' imprenta*) de los locales en que sobresaltan (*¡quina por!*) en esa Capital asi por sus *depenetas* como por su céntrico punto.»

¿Eh, quín *preyámbul*?

Fíxinse en que si la Junta *no tomés*, la cosa comenaria conforme, pro aquell *tomando* de la Junta debía esser imprescindible.

Després diu que 'l local conta con un gran y magnífico salon de diversiones y que tiene para ilustración de los señores socios, que bona falta 'ls fá, una bien montada biblioteca con su correspondiente teléfono.

Y podían afegir: con su timbre y todo.

La cosa acaba aixís:

«Con este motivo nos complacemos en *envitarle* á V. para que *asiste* á los bailes de Sociedad que se celebraran el dia 1.º del proximo mes con motivo de *inauguración* del local, reitirandole (*¡mosca!*) el mismo tiempo el testimonio de nuestra consideracion y aprecio. (*¡Gracias!*) LA JUNTA.»

¿Eh que s' hi veu bé la má d' un ultramarino, en aquesta *proclama*? Hi ha *sal* en la redacció, sab donar *sabó* á la societat, y *pesa* bé totes las paraulas.

En vista del tal *papelito* hi pensat cridá una reunió d' adroguers pera veure si 'ls dono entenent de pendre 'ls següents acorts:

Donar als dependents una passada més per dinar y per sopar, á fi de que 's conservin bons y grassos per alló de: *Mens sana in corpore sano*.

Donarlos dos horas diarias cada nit, ab l' obligació d' emplearlas anant á estudi.

Apujarlos el sou, pera que pugan comprar y llegir bons llibres.

Y prohibirlos el tracte íntim ab criadas castellanasy senyoretas *de medio pelo*, evitant aixís el que se 'ns municipalisin.

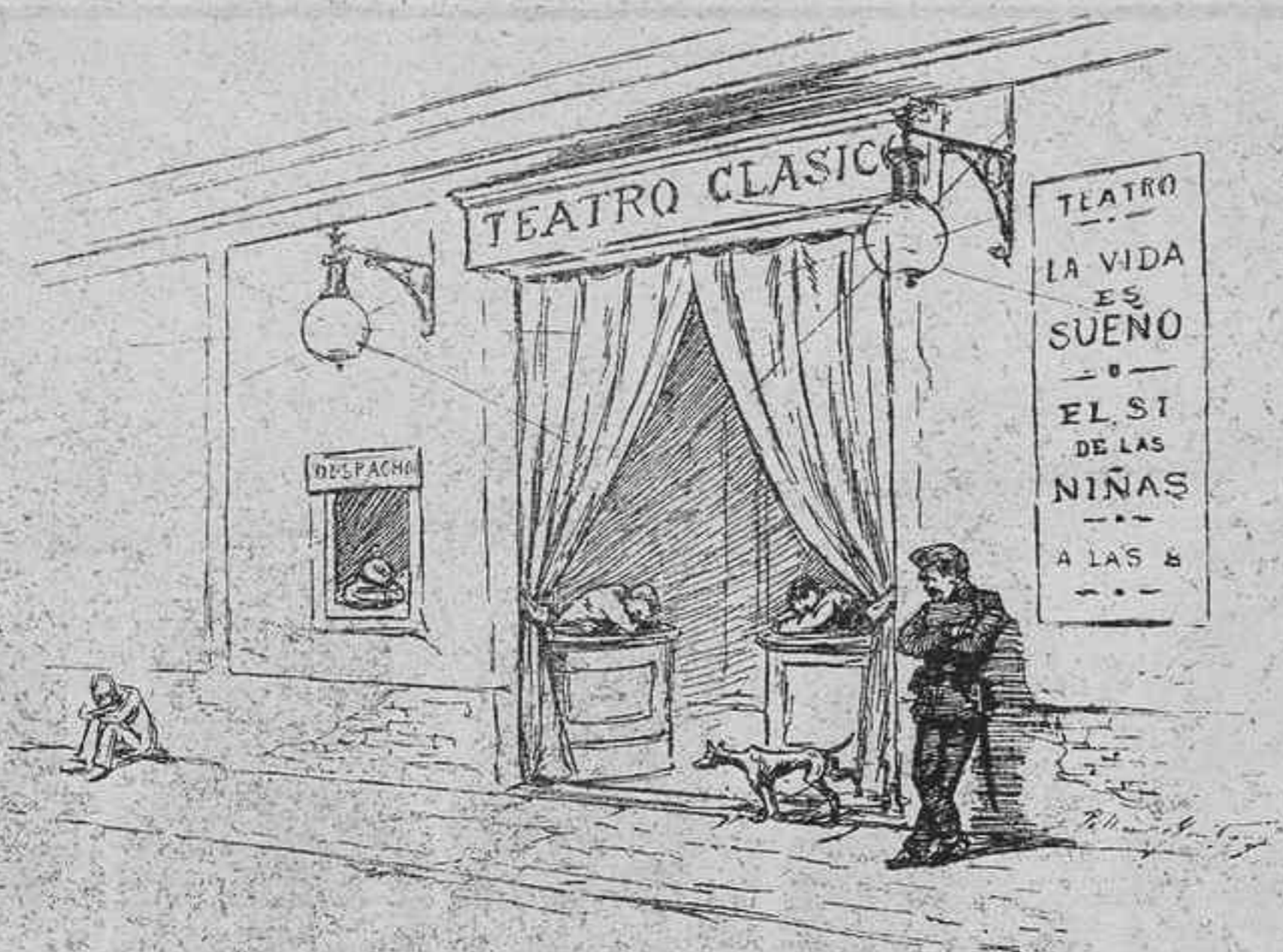
L' ADROGUER DEL CANTÓ.

¡AQUÍ 'L TÉ!

SONET

Ja fa molts y molts días que 'm demana
un sonet dedicat á sa persona,

—CONTRAST.—

Al temple del art vritat,
¡qué espantosa soledad!

y puig qui m' ho demana es una dona,
lectora de LA ESQUELLA y La Campana,
á compláurerla vaig de bona gana
fentli el sonet que vol, en poca estona;
pro ¿qué li tinc de dir? ¿qu' es molt bufona,
traballadora, humil, pura y galana?
¡Si aixó ja ho sab tothom! Si mils poetas
li han dedicat quartetas y quartetas
dihentli lo mateix ó més encare,
y ja que res de nou puch afegirhi
ma bona voluntat tan sols hi admirí
quan llegeixi el sonet que li he fet are.

F. CARRERAS P.

tipos, llibreters, bibliófls, escriptors, etc., etc.

L' Institut catalá del Llibre té per objecte la fundació y sosteniment de una Escola pera l' ensenyansa de totes las materias que comprenen las Arts del Llibre; facilitar las relacions y establir solidaritat entre tots quants intervenen en las Arts germanas de la Imprempta; y procurar la séva unió pera evitar als industrials de las Arts del Llibre la ruïnosa competencia de preus; pera reclamar legalment contra las disposicions de l' Administració que 's considerin perjudicials ó injustas y pera servir de amigables componedores entre industrials, clients y operaris.

Els treballs que porta realitzats durant l' any y mitj que fa qu' está constituïda, son, entre altres: Algunas conferencias técnicas sobre las tintas tipo-litográficas, sobre la fundició de tipos de impremta y sobre la litografía, realizadas al peu mateix de las fábricas (Lorilleux, Successors de A. López, Labielle).—Conmemoració de alguns notables industrials del Llibre, avuy difunts.—Gestions pera conseguir que no s' apliqués la interpretació donada á la ley del timbre, per la qual s' obligava á imposar *sello á cada exemplar de catálech*, etc., y no á tot el tiratge.—Concurs de programas pera l' ensenyansa técnica; treball preparatori pera la constitució de l' escola professional de que parlan els Estatuts y que constituïeix un dels proble-

mas que 's proposa plantejar y resoldre l' Institut, á l' istil de lo que tenen á tot arreu las nacions civilizadas.

Per fi de tot s' ha commemorat el V centenari del naixement de Gutenberg, ab la publicació de la *Revista gráfica*, qual preparació ha durat alguns mesos posant á contribució molts industrials del llibre, fins ara distanciats entre ells, com sempre ha passat en el nostre país.

La *Revista* es una publicació importantíssima que honra verdaderament al art tipogràfic barceloní: conté un gran número de variats treballs adequats al art del llibre, y una escelent mostra de impresions y grabats, facsimils y altres elements gràfics que patentisan el

LLIBRES

INSTITUT CATALÁ DE LAS ARTS
DEL LLIBRE

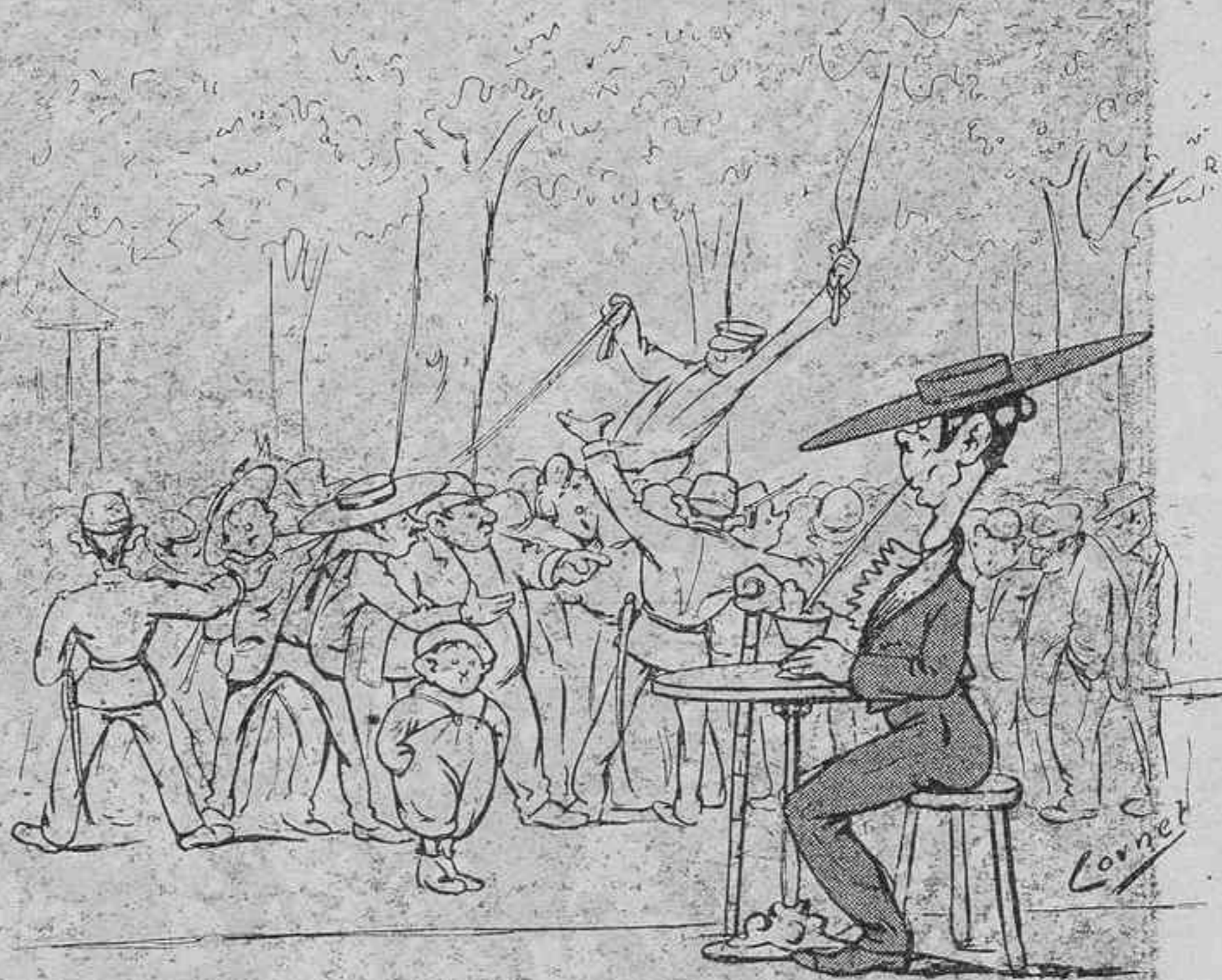
Va ser una gran bona idea la de la constitució de aquesta societat fa poch menos de dos anys. Tothom sab la importancia que ha anat adquirint á Barcelona la industria tipogràfica, que dona vida á moltes altres que li serveixen de auxiliars: ningú ignora aixís mateix qu' en aquest ram la nostra ciutat ha sabut colocalse á la vanguardia, dintre de la nació espanyola.

Donchs si 's considera que s' han efectuat els tals avensos per la sola y única iniciativa individual, obehint al afany innat en cada hù de perfeccionarse y prosperar, se compondrá la importancia que ha de adquirir el concert y la bona inteligencia de tan fecundas iniciativas. De aquí la creació de l' Institut catalá de las Arts del Llibre.

Pas á pas, modestament, sense soroll, ben á la catalana s' ha anat fent la feyna de organizació y constitució de la societat, que conta avuy ab uns 120 adherits, entre 'ls quals hi figuran nostres principals impressors, litógrafos, editors, dibuixants, grabadors, enquadernadors, fotógrafos, fabricants de papers y de tintas de imprimir, constructors de màquinas, fundidors de

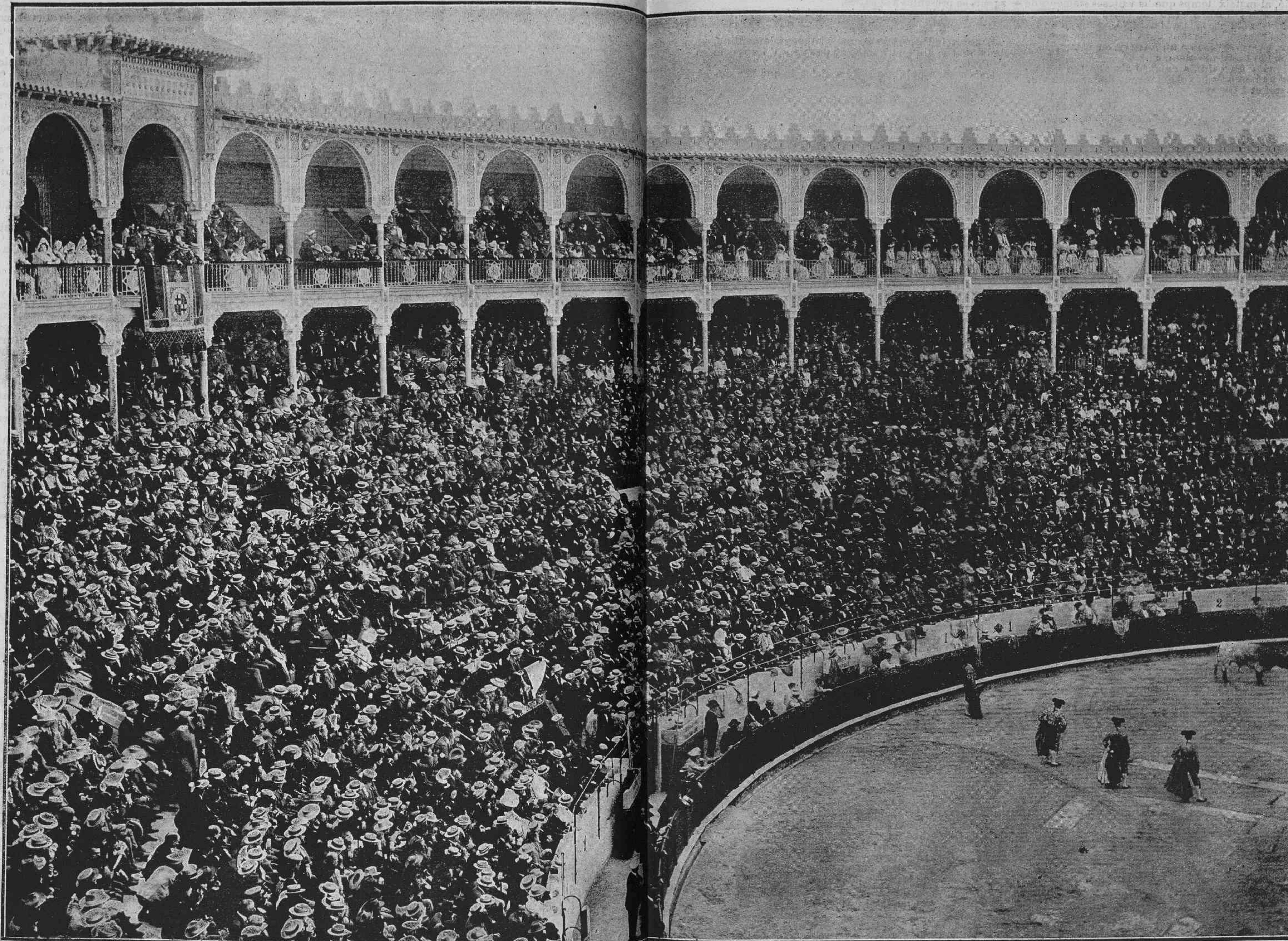
EL CALAMARES CHICO,

PRENENT UN MANTECADO.

—Vamos, alinearse, señores; que todos puedan contemplarle cómodamente.

Y ¡VISCA LA REGENERACIÓ D' ESPANYA!

29 Juny.—La nova plassa de toros, «Arenas de Barcelona», el dia de la corrida inaugural.

(Fot. Laureano).

carinyo dels que han aportat el seu concurs a la publicació, al mateix temps que 'ls valiosos elements de que disposan y 'l bon gust ab que saben aplicarlos.

La *Revista* fou enviada a Maguncia, ab motiu de las festas del centenari, havent sigut la primera que allí reberen, acompanyada de un missatge en català, ab sa corresponen traducció alemana.

Dediquém un calurós aplauso als que tan briosamente s' han emprés la noble tasca de donar nova vida y prosperitat a las Arts del Llibre a Catalunya.

RATA SABIA.

TIVOLI

Continua la ratxada de obretas valencianes, rebudas totas ab no poch interès y aplauso. Las dos estrenadas últimament se titulan: *La Patti de Petacaors* qu' es una pessa ingénua, una mica primitiva pero bastant graciosa, y *Matasiete Espantaocho*, que desarrolla ab bona sombra 'l mateix tema que alguns anys més tart adoptá en Javier de Burgos per escriure son celebrat sainete: *Los valientes*.

Las dos produccions son originals del malaguanyat autor valenciá Sr. Escalante (pare).

NOVEDATS

En la comedia *La gata de Angora*, pintura detallada y minuciosa, tal volta una mica massa entretinguda, de las veleidats de una coqueta ab un pintor, s' hi descubreix desseguida la ploma acerada y xispejant d' en Benavente.

Busca aquest autor, ab marcat afany, la manera de fer de la escola moderna, y no sempre ho consegueix, especialment en lo relatiu al desarrollo de las sevas obras, qu' es molt limitat en aquesta comedia; en cambi sol distingirse pel matís del diàlech y per la originalitat y malicia de las frasses ab que sab esmaltarlo.

L' obra va ser escoltada ab gust, en especial pels intel·ligents; pero no conseguí escalfar al públich.

Veritat es que deu atribuhirse una gran part de aquest efecte débil a la execució que sigué bastant deficient. Quan l' actor no sab identificarse per complert ab els personatjes que ha de interpretar, no té res d' extrany que 'l públich no s' interessi gayre pel seu treball.

CATALUNYA

L' última producció estrenada per la companyia de la Tubau, sigué 'l drama *La enamorada* de 'n Marco Praga.

Es una producció notablement concebuda y molt ben inspirada en l' observació del natural, principalment en lo que atany al tipo de la protagonista interpretada ab verdader *amore* per la Tubau. ¡Llástima que 'l seu *partenaire* Sr. Palanca, no sentís millor el seu paper!

L' obra agrada bastant, escepció feta del desenllás, massa imprévis y violent en excés.

* * *

Ab la *reprise* de *La Corte de Napoleón* ha terminat aquesta companyia la serie de funcions que tenia anunciada.

Ara ¡plassa a la companyia de la Guerrero y en Díaz de Mendoza!

GRAN VIA

També la companyia de sarsuela xica s' ha despedit del públich.

Per cert qu' en una de sas últimas funcions tingué lloch una rifa de monedas d' or «Rifa de cinco monedas de oro—deya 'l cartell—cinco monedas de oro, que es ya muy raro.»

Lo més raro es que ni en Villaverde ni cap del seus agents se presentés a coparlas.

Aliquando dormitat... minister.

* * *

S' anuncia l' aparició de una companyia argentina, de la qual se diu que 's troba de pas pera l' Exposició de París.

La senmana próxima sabré m dirlos lo que han donat de sí 'ls artistas de las Pampas.

NOU RETIRO

També la companyia d' ópera ha dit prou.

A substituhirla va la *troupe* d' ópera y opereta de Emilio Giovanini, qual debut está anunciat pera demá dissapte.

N. N. N.

¡NO SERÁ RES!

Copio aquesta noticia dels periódichs locals:

«La ponencia presidida per l' alcalde accidental y composta dels ilustres Bastinos, Huelín y Mans, qu' havia rebut l' encàrrech d' inquiri y de posá en clar las graves denuncias fetas sobre irregularitats comesas en l' acueducte de Moncada, ha formulat el corresponent dictamen en que 's declara ben alt:

PRIMER: Que hi ha hagut tarugo.
SEGON: Qu' es dongut un repàs a todas las obras fetas.
TERCER: Que no 's pagui un ral fins veure las cosas claras.

Y QUART: Que 's deixi cessants als arquitectes y perits per complacents o babaus.

Aixó acordá la ponencia veient l' informe donat pels dos tècnichs Thos y Almera com a intel·ligents cridats.»

La transcrita gacetilla m' ha fet un efecte estrany.

¿De quàn ençá hi ha qui 's fixa en si tot marxa com cal?

¿Desde quàn se posan trabas als que a casa la ciutat van a guanyarse la vida emprenentse alguns traballs?

¿Potser sí qu' hi haurá tarumbas que 's posin la ceba al cap d' impedi l' entrá matute, de fe vendre bon bestia,

de suprimi las *cusinas*, no deixá inventá jornals y fe complí als contratistas estrictament lo pactat!

Si a mirar prim se comensa ¿hont anirém a parar?

¿Quín ciutadà, que s' estimi, pot volguer ser conejall!

Confiem qu' hi haurá senderi y que tot acabarà fent un arrós a Moncada ab fondos municipals.

No repetim la tontada de perdre temps molestant als regidors y al alcalde, y als tècnichs fent rompre 'l cap.

Sobre tot, aixó dels tècnichs m' ha fet gracia; si ha costat son dictamen alguns quartos, han sigut ben malgastats.

Per dir que a todas las obras que 's fan a cala ciutat s' hi posa en lloch de guix, cendra y en comptes de pedra, fanch,

L' ÍDOL DEL DÍA

— ¡Quin posat més sandunguero!
¡Quin jaleo de torero!

¡Quina gracia! ¡Quin salero!
¡Quina esquena! ¡Quín...

no s' ha d' esser cap Almera
ni Thos... ni mal de caixal.
Ho sab tant tothom, qu' es tonto
fins l' anarho á preguntar.

JEPH DE JESPU.

Lo dia 4 del corrent compliren cinch anys de la mort de 'n Frederich Soler (Serafi Pitarra). LA ESQUELLA DE LA TORRATXA consagra un recort piadós al insigne creador del *Teatro catalá*.

No están encare terminadas las obras del aqüeducte de Moncada y ja s' hi han ofegat l' arquitecto municipal, un séu ajudant, y no sé quants contractistas, y si no ofegats del tot, dat que fins ara no s' ha fet més que suspendre'ls de sou y empleo, se pot ben dir qu' están ab l' aygua al coll, y si s' enfonzan, no s' enfonzan.

Eran molts els que creyan que pel tal aqüeducte no havia de passarhi may aygua, per no havern'hi á Moncada en cantitat suficient y que justificués la realisació de un' obra tan costosa... Pero ara resulta que, á falta d' aygua, hi passavan uns comptes dels que no poden anar ni ab rodass.

Calculin si no: preu de galeria oberta en terra fluixa: 154 pessetas metro.

Idem en roca dura: 301 pessetas.

Donchs ab consignar que s' estimavan com á roca dura alguns trossos qu' eran de terra fluixa, 's compendrà 'l gran negoci que feya la Pubilla.

**

Tothom creu que de gatuperis de aquest calibre se 'n descobririan molts, si algú 's dedicava á registrar tots els recòns de la Casa Gran.

¿Hi haurá pit per ferho?

Aixó es lo que esperém veure, aixis com també 'l resultat final de la investigació practicada á propòsit del aqüeducte de Moncada, un' obra subterrànea que fa més de deu anys que dura, y qu' es precis treure á la llum pública costi lo que costi y cayga qui cayga.

Aixis se sabrá quant menos el motiu de que 'l pressupost municipal deixi al final de cada exercici uns quants milions de déficit.

Al *Avi Brusi* se li pot aplicar alló del adagi: «Quien tuvo, retuvo y guardó para la vejez».

Ja han passat alguns anys desde aquella memorable gacetilla: «*Afortunadamente los vagones destrozados eran de tercera clase*».

Y no obstant, encare l' altre dia, al ocuparse de la trista sort de uns quants operaris que, per haver baixat al fons de una clavaguera, sufriren l' asfíxia, quedant un d' ells mort, y 'ls res-

tants en un estat gravíssim, escribia lo següent:

«Sobre las onze de anteanoche *poco faltó* para que tuviera que lamentarse en Gracia una gran desgracia.»

¡Poco faltó!... Sobre tot al que 'l van treure difunt, si 's descuidan una mica 'l treuen viu.

Está vist que l' *Avi Brusi*, tractanse de treballadors y altra gent de poch més ó menos, pateix de insensibilitat á las entranyas, malaltia *sui generis* qu' en certas ocasions fa fer una pappers molt tristos.

Llegeixo:

«Sembla que l' empresa del carril de Barcelona á Sarriá 's nega á apujar de 25 céntims el jornal de quatre dels seus empleats, com ha fet ab els altres, segons lo pactat al solucionarse la darrera vaga.»

Ja ho veig: aixó de aumentar en 25 céntims diaris el magre jornal de quatre infelissos empleats, representa per l' empresa un desembols de una pesseta diaria *cada dia*. Y á ningú 's pot ocultar que ab derrotxes aixís comensan moltes vegadas las quiebras de las grans empresas.

El doctor Robert ha sigut nombrat president del Ateneo Barcelonés.

Veurem si entre 'ls molts medis terapéutichs de que disposa, logra treureli l' ensopiment que ha vingut sufrint el que hauria de ser pri-

mer centro científich y literari de Catalunya, baix la direcció y domini dels elements catalanistas.

Y si no ho consegueix, creguim á mi: ja pot comensar á exténdreli la papeleta de defunció.

Sembla que á n' en Bota, empressari de las Arenas de Barcelona, li han comensat á sortir els comptes al revés.

Aquells revenedors que en un principi expenian el paper á doble y triple preu del de taquilla, á última hora l' oferian á la meytat y menos. Y ab aixó la plassa, que no estava ben plena 'l dia de la inauguració, presentava molts buits en la corrida del diumenje, segona de la temporada.

Qui tot ho vol, tot ho pert.

La cobdicia esbotza 'l sach.

Y dels Botas escarmentats, surten els Botas advertits.

**

Per lo demés, ni la corrida del divendres, ni la del diumenje, van oferir res de particular, que justifiqués l' escandalós augment de preus.

Un taurófilo deya ab molta rahó:—Las dos corridas havian de resultar neulas; no en va la nova plassa té la forma de un colossal neuler.

Y cal felicitar-se de que aixís succeheixi, perque 's veja que tothom treballa per acabar ab

FESTAS CATALANAS

Grupo d' associats del *Institut Catalá de las Arts del Llibre*, reunits pera celebrar lo quint centenari del naixement de Gutenberg.

(Vegis l' article página 423).

EL MÓN MARXA

Las donas ja fan llimpiarse las botas en públich.

una afició tan perniciosa com es la afició als toros.

Alguns periòdichs ab la séva propaganda.
Y las empresas ab els séus bunyols.

Els coros del immortal Clavé, qualificats pel famós hereu de D.ª Salvadora, que pateix de una gran frisansa, al veure que l' Associació coral no desisteix del séu propòsit de anar á Paris:

El *Diluvi* s' expressa en els següents termes:

«Aun dejando aparte todo lo dicho, figürense qué efecto ha de producir á los extranjeros, que están acostumbrados á oír las composiciones musicales de los grandes maestros, al oír á los coros *canciones cursis y apayesadas.*»

¡Calificar de *apayesadas* y *cursis* las inspiracions del immortal creador de *Lo somni de una Verge*, *De bon matí*, *La brema* y *Los pescadors*, únicament podia ocórreseli al periòdich que dirigeix l' átich Insensat!

* *

A continuació afegeix:

«Y cuando aquellas gentes tan entendidas en música, como los alemanes, italianos y franceses, oigan á los coros catalanes como imitan al burro, al *burinot*, ó la voz de otros animales, ¿qué concepto formarán?»

Aixó de fé 'l *burro* y 'l *burinot* ningú sab qu' entri ni en la música d' en Clavé, ni en la manera de cantar dels coros.

En cambi, no ignora ningú qu' es un dels privilegis exclusius del *Diluvi*, qu' en aquest punt no admet ni consent competencias de ningú.

Que 'm dispensi *El Diari de Catalunya*, no hi ha dret á riure's de aquell torero que, passant per l' acera del Louvre de la Habana, va tro-

barse ab un escamot de joves de la goma, empenyats en tallarli la quèta á viva forza, y que haventlo portat en presencia del governador general, aquest decretá, sense més ni més, que li tallessin, donant aixís una satisfacció als gomosos.

Nosaltres som enemichs dels toros, pero no podem deixar de ser amichs de la llibertat individual.

Y 'l mateix ens dol que á un torero á la Habana li tallin el símbol del séu ofici, com ens doldria que á un catalá que 's passejés per la Porta del Sol de Madrit, li tiressin á manotadas la barretina á terra.

El prevaldre's de la forza bruta, per demostrar cada hù las sévas aficions ó las sévas antipatias, resulta sempre un acte repugnant, tant si la victima es un torero com si es un catalanista.

¡Quin anatema més terrorífich el que va fulminar *La Renaixensa*, contra las Arenas de Barcelona 'l dia de la séva inauguració!...

N' hi havia per posar la pell de gallina.

Fins acabava demanant que cayguessin llamps del cel per arborar el nou edifici.

En cambi no ha tingut una paraula de censura pels capellans que van anar á benehirlo.

¡BON VIATJE!

Aburrida de veure que las banyas es lo únich que aquí avuy se sosté, Barcelona se 'n va á escampar la boyra.
(Y fa molt bé).

Aixis son els catalanistas: veuen la montera sobre 'l cap de un torero, y en cambi no veuen el barret de teula sobre la clepsa de un capellá.

Entre mare y filla (la primera á punt de ser sogra):

La mare:—Cert que 'l teu nuvi es una mica vell. Pero espero que no li haurás pas dit que no l' estimas.

La filla:—¿Y ara? No 'm fassi tan tonta. Aixó espero á dirli quan siguem casats.

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Es-ca-la.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Taco—Toca.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Lo timbal del Bruch.*
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Gualberto.*
- 5.ª CONVERSA.—*Carlos.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Qui mes deu, mes po té.*

XARADAS

I

AL CELEBRAT XARADISTA J. STARAMSA

Una tarde van anar
quatre noyas molt bonicas
ab quatre suca-tinters
á brenar allá á la Mina.

¿QU' ES AIXÓ?

¿Un diari de la terra catalana
ó un magatzém de llana?

Després de *hu-dos-terça* molt
y fe un xiquet de barrila,
se 'n varen aná á brenar
al *Restaurant* de una tia.

Avants dugas de las noyas
van mirar d' escapulirse
y per 'quell mateix *hu-dos*
ab altrás van reunir-se.

Las altrás dos, van menjar
fins que van quedar ben tipas
y *hu-quart* una va atiparse
d' ous, botifarra y salsitja.

Algun dels joves pensava
que *algo* allí li tocaria
y lo que li va tocar
va ser... pagá 'l que devia.

A una pesseta per barba
tot lo gasto 'ls hi sortia
ab tot y haver-se fet tots
un bon tip... de mirá y riure.

Per no fé un altra *total*,
puig ja s' acabava 'l día,
en lloch d' anarsen á peu
van preferí aná en tranvía.

Al arribar á ciutat
el *duelo* va despedirse
ells ben buydats de butxacas
y ellas ben plenas de tripa.

Ara quan ellas recordan
la *dos-tres* y 'l de aquell día
diuhen que de bona gana
á brenar hi tornarian.

UN ESPARRAGUERÍ.

II

Quin *total!* es un fart d' *hu*
el noy gran de la Sió;
desitja la *ters-primerá*
dels convents, perque te l' os
y 'l veuréu sempre estirat
entre las brutas *hu* y *dos*.

TAP DE SURO VILAFRANQUÍ.

MUDANSA

La *Total*, filla de *Tot*,
el día de Carnaval
vol vestir-se de *total*
per esbroncá al séu xicot.

EUDALT SALA.

INTRÍNGULIS

A E I O U

Ab aquestas vocals y quatre consonants que faltan
formar el nom de un poble de Catalunya.

JOAQUIM PUJOL.

TRENCA-CLOSCAS

¿QUIN GALL ES, LOLA?

Ab aquestas lletres degudament combinadas, for-
mar lo títul de un drama catalá.

JOSEPH GORINA ROCA.

GEROGLÍFICH

LO

que

D

S I R T

A

MISTETS DE CASTELLÁ.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

OBRAS DE FREDERICH SOLER (Serafi Pitarra)

SINGLOTS POÉTICHS
(NOVA EDICIÓ)

- La Butifarra de la Llibertat.
- La Esquella de la Torratxa.
- Lo Cantador.
- Lo castell dels tres dragons.
- ¡Cosas del oncle!
- Las píldoras de Holloway.
- Si us plau per forsa.
- Un mercat de Calaf.
- Un barret de riallas.
- La venjansa de la Tana.
- La vaquera de la piga rossa.
- Las carbassas de Montroig.
- En Joan Doneta.
- Lo punt de las donas.

Preu de cada singlot, 2 rals.

NITS DE LLUNA

Aplech de poesias ilustradas per *J. Lluís Pellicer*. Preu 2 Ptas.

Cuentos de la vora del foch

Edició ilustrada per *M. Moliné*.—Preu 2 Ptas.

DOTZENA DE FRARE

Obra póstuma, ilustrada per *M. Moliné*. Preu 2 Ptas.

CUENTOS DEL AVI

Edició ilustrada per *M. Moliné*.—Preu 2 Ptas.

BIBLIOTECA ENCICLOPÉDICA POPULAR

- Manual del tejedor de paños.—2 tomos.
- Manual del sastre.—2 tomos.
- Las pequeñas industrias domésticas.—2 tomos.
- Manual de podas é injertos.—1 tomo.
- Manual de litografía.—1 tomo.

- Manual de música.—1 tomo.
- Manual de la cria de animales domésticos.—1 tomo
- Manual de telefonía.—1 tomo.
- Manual del maderero.—1 tomo.
- Manual de fotografía.—1 tomo.

Precio de cada tomo: Ptas. 1'50

La próxima semana aparecerá el tomo 73 de la

COLECCIÓN DIAMANTE (edición LÓPEZ)

EN LA BRECHIA

por el notable escritor **Francisco Barado**

GUAPAS Y ALEGRES

Album de dibujos del malogrado artista
F. GÓMEZ SOLER

Dentro pocos días aparecerá

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, no remetent además 1 ral' per certificat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

A LA VORA DEL MAR

—¡No s' hi fiqui, home, que farà sobreixir l' aygua, y 'ns ofegarém!